

# Ut kan wèh! Onze aanbevelingen

## Bijlage bij 'De Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio aan zet in de energie- en grondstoffentransitie'

De Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio, van Vlissingen en Terneuzen tot Gent, is één van Europa's meest strategisch gepositioneerde industrieclusters voor de economie van de toekomst. In dit grensoverstijgende ecosysteem werken start-ups, scale-ups, MKB, internationale industrie, overheden, netbeheerders en kennisinstellingen intensief samen aan de verduurzaming van de basisindustrie middels koepelorganisatie Smart Delta Resources. De regio huisvest tevens de derde haven van Europa, North Sea Port. Het 60 kilometer lange grensoverstijgende havengebied dat zich uitstrekt van Vlissingen tot in Gent, is verbonden met Rotterdam, Antwerpen, Chemelot en het Rhine-Ruhr gebied in Duitsland (ARRRA-cluster).

De regio is van strategisch, economisch en maatschappelijk belang voor Nederland:

- **Grootste waterstofcluster van de Benelux** (bijna 600kton H<sub>2</sub> per jaar);
- Hoogwaardige, zeer diverse basisindustrie op het gebied van o.a. **staal, food, automotive, brandstoffen, kunstmest en chemicaliën** met bedrijven als Dow, Yara, Zeeland Refinery en ArcelorMittal;
- 3 van de 5 Nederlandse operationele krakers staan in Terneuzen, dit is een kleine 10% van de Europese kraakcapaciteit en daarmee het **grootste geïntegreerde krakercomplex van Europa**;
- Zeeland Refinery is de enige raffinaderij buiten Rotterdam en staat elk jaar in de **top 3 van meest efficiënte raffinaderijen** binnen de EU;
- Onze regio huisvest **de grootste ammoniakfabriek in Europa** met Yara, die een belangrijke **systeemrol** speelt in de ontwikkelingen naar blauwe en groene waterstof;
- **Miljarden aan investeringen** staan (technisch) klaar in de regio, om de energie- en grondstoffentransitie in Nederland een boost te geven;
- Cross-border **meer dan 106.000 banen en €12,7 mld toegevoegde waarde**;
- Door de **gunstige omstandigheden (dicht bij zee)** om grote hoeveelheden energie en waterstof te produceren en de **link met diverse CCS-projecten** is er een enorm potentieel om juist hier een **circulair ecosysteem** te realiseren;
- Diverse en weerbare energiemix, waaronder de enige **kerncentrale** van Nederland én een sterke bijdrage van **wind op zee**: 1,5 GW aan bestaande capaciteit, 4 GW extra voor 2030 en nog eens 4 GW na 2030.

Deze meerwaarde kan alleen in stand blijven en benut worden, wanneer de huidige tendens van sluitingen, misgelopen investeringen en de-industrialisatie het halt toe wordt geroepen. Niet voor niets trokken we in maart 2025 aan de noodklok middels het Zeeuws geluid ([link](#)). Helaas zijn de randvoorwaarden voor behoud van strategisch essentiële industrie en het kunnen doen van investeringen in de transitie naar een NetZero samenleving nog niet op orde. Daarom roepen de Nederlandse partners binnen Smart Delta Resources u graag op tot het volgende:

## Langjarig en consistent industriebeleid

### 1. Zet maatwerk voort op clusterniveau, met als doel de industrie tijdens en na de transitie naar NetZero concurrerend te houden

*Toelichting:* maatwerkbedrijven zijn goed voor 80% van de nationale CO<sub>2</sub>-uitstoot. Om deze bedrijven te faciliteren naar een NetZero samenleving, en daarmee weglekeffect of onwenselijke en toenemende strategische onafhankelijkheden te voorkomen, is het essentieel dat overheden en maatwerkbedrijven samenwerkingsakkoorden blijven afsluiten. In onze regio hebben we drie maatwerkbedrijven - Dow Terneuzen, Yara Sluiskil en Zeeland Refinery - die allen onderschrijven dat een effectief maatwerktraject na 2030 essentieel is voor het realiseren en versnellen van hun decarbonisatie-projecten.

### 2. Creëer een gelijk, Europees speelveld door nationale heffingen te schrappen, energiekosten en nettarieven te harmoniseren met onze buurlanden en de implementatie van Europees beleid (specifiek de REDIII) af te stemmen

*Toelichting:* Nederland kent momenteel veel hogere energie- en CO<sub>2</sub>-kosten dan buurlanden, onder meer door het schrappen van de VolumeCorrectieRegeling, hoge energiebelastingen en een nationale CO<sub>2</sub>-heffing bovenop het ETS. Deze combinatie verstoort het level playing field, vergroot het risico op carbon offshoring en ondermijnt de concurrentiepositie van internationaal opererende bedrijven. Harmonisatie van tarieven en afstemming van nationale maatregelen op Europees beleid (zoals de REDIII) zijn nodig om een gelijk speelveld te herstellen en duurzame productie in Nederland te behouden.

### 3. Geef duidelijkheid over het budget, afwegingskader en de timing van toekomstige OWE-rondes tot en met 2030.

*Toelichting:* de Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio vormt een strategische kern voor de ontwikkeling van groene waterstof in Noordwest-Europa, met onder meer de projecten VoltH<sub>2</sub> in Vlissingen en Terneuzen en het 250 MW EnergyHys-project van TotalEnergies en Air Liquide ten behoeve van Zeeland Refinery. Het EnergyHys project is goed voor de productie van 30.000 ton hernieuwbare en koolstofarme waterstof per jaar en realiseert daarmee een verminderde CO<sub>2</sub>-uitstoot van 300.000 ton per jaar. Deze initiatieven dragen substantieel bij aan de verduurzaming van de regionale industrie door vervanging van grijze waterstof en ondersteuning van de REDIII-doelstellingen. Gezien het belang van tijdige realisatie en investeringszekerheid is helderheid over het budget, het afwegingskader en de planning van toekomstige OWE-rondes tot en met 2030 noodzakelijk, evenals een voortvarende publicatie van de resultaten van deze rondes.

### 4. Zorg voor een adaptieve SDE++, zodat het een robuust en doelmatig instrument blijft in de energietransitie

*Toelichting:* de SDE++ kan enkel een robuust en doelmatig instrument blijven wanneer het wordt aangevuld met een Contracts for Difference (CfD)-mechanisme, zodat vraag en aanbod van elektriciteit beter verbonden worden. Daarnaast verdient de regeling aanpassing zodat zij projectgerichter (toegankelijk voor circa 80% van de projecten met waarborgen tegen oversubsidiëring), meer adaptief (meebewegend met niet-beïnvloedbare kostenontwikkelingen) en flexibeler (geïndexeerd bij aantoonbare kostenstijgingen of veranderende regelgeving) wordt vormgegeven.

### 5. Breid de SDE++ of OWE uit voor opschalen van ammoniakkrakers

*Toelichting:* er is momenteel geen generiek subsidie-instrument beschikbaar voor de opschaling van ammoniakkraakcapaciteit in Nederland. Uitbreiding van de SDE++ of OWE met een specifieke categorie voor ammoniakkrakers is moet onderzocht worden, om potentieel importprojecten voor groene waterstof levensvatbaarder te maken. Ammoniakkrakers vormen een cruciale schakel in het groene waterstofecosysteem: zij maken het mogelijk om geïmporteerde groene ammoniak efficiënt om te zetten in waterstof, waardoor internationale aanvoerketens kunnen worden gekoppeld aan de binnenlandse

afzetmarkt. Dit versterkt zowel de leveringszekerheid van duurzame waterstof als de ontwikkeling van een geïntegreerde, Europese waterstofmarkt.

**6. Zet in op marktcreatie voor schone, lokaal geproduceerde producten door te normeren aan het einde van de keten in het eindproduct voor de consument.**

*Toelichting:* voor een succesvolle verduurzaming van de industrie is het cruciaal dat er een stabiele markt ontstaat voor schone, lokaal geproduceerde energie en producten. Zolang alternatieven uit het buitenland, geproduceerd met fossiele energie, goedkoper zijn, blijft de binnenlandse vraag achter. Om investeringen op gang te brengen, roepen we de overheid op om samen met de industrie stabiele afzetmarkten te ontwikkelen voor duurzame energie/stroom en de vraag naar duurzaam en Europa geproduceerde producten aan het einde van de keten te stimuleren. Zonder deze prikkels:

- (a) kunnen bedrijven hun circulaire en duurzame producten niet kwijt en verschuiven investeringen naar het buitenland – een ontwikkeling die we vandaag al in de regio zien gebeuren;
- (b) krijgen bedrijven die investeren in duurzame energie, zoals Ørsted, hun businesscase voor Wind op Zee projecten of hernieuwbare waterstofprojecten niet sluitend.

Noodzakelijk voor werkelijk doen van investeringen is de ontwikkeling van concrete vraag naar duurzame energie, met name naar elektriciteit en waterstof uit de industrie en transport. Dat kan enerzijds door gebruik van elektriciteit aantrekkelijker te maken. Bijvoorbeeld middels een korting op de nettarieven voor elektriciteitsgebruik, zoals voor waterstof installaties. Anderzijds moet er concrete vraag naar waterstof en elektriciteit ontstaan uit de markt. Dat zal moeten gebeuren door Europese wetgeving te implementeren, maar ook door markten te creëren voor groen geproduceerde producten (lead markets). Bescherm deze markten vervolgens door (voor een deel) ‘made in Europe’ te verplichten. Op die manier ontstaat er een markt waar Europese industrie op kan investeren.

## Investeer in robuust, crossborder energie- en grondstoffeninfrastructuur

**7. Versnel de realisatie van crossborder waterstofinfrastructuur. Zorg daarbij voor snelle besluitvorming over intertemporele kostentoerekening, in combinatie met een amortisatiemodel, wat zorgt voor stabiele en betaalbare waterstoftransporttarieven.**

*Toelichting:* de combinatie van lokale productie en import van groene en low-carbon waterstof vraagt om betrouwbare verbindingen tussen industriële clusters in Nederland, België en Duitsland. Hynetwork beschikt reeds over middelen om aanlooprisico's af te dekken, maar de huidige onzekerheid over lange termijn vraag naar groene waterstof door o.a. de korte aflooptijd van de raffinageroute belemmert tijdige besluitvorming. Door de raffinageroute te verlengen tot en met minstens 2040, zijn afnamevolumes groene waterstof zekerder en wordt Hynetwork in staat gesteld een definitief investeringsbesluit te nemen. Zo kan de aanleg van infrastructuur worden versneld en wordt de voortgang van elektrolyse-, import- en industriële verduurzamingsprojecten veiliger gesteld.

**8. Maak budget vrij voor de scoping van een CO<sub>2</sub>-tracé tussen Terneuzen en Zelzate. Ga met de Belgische collega's in gesprek over een mogelijk tracé en de benodigde koppeling.**

*Toelichting:* de gezamenlijke industriële uitstoot in de regio (circa 22 Mton CO<sub>2</sub> per jaar) vereist snelle en grootschalige reductie. Aangezien CCS op korte termijn het enige kosteneffectieve alternatief biedt, is ontwikkeling van een grensoverstijgende CO<sub>2</sub>-infrastructuur tussen Terneuzen en Zelzate noodzakelijk. Door het opstarten van de scopingfase in gezamenlijkheid met de netbeheerders en het aangaan van overleg met de Belgische overheid kan de stilgevallen Delta Schelde CO<sub>2</sub>-nnection worden herijkt en kan onze regio tijdig worden voorzien in de transportcapaciteit die nodig is om de industriële verduurzaming te realiseren.

## Ruimte en vergunningen voor de industrie van de toekomst

### 9. Bied (ruimtelijke) ontwikkelingsmogelijkheden en realiseer de benodigde (milieu)ruimte voor de industrie en zeehavens van de toekomst

*Toelichting:* voor duurzame industriële ontwikkeling is fysieke en milieuruimte onmisbaar - net als daadkrachtig ondersteunend overheidsbeleid en een vergunningstelsel dat ontwikkeling mogelijk maakt. Zeeland biedt als unieke grensregio nog ruimte voor verantwoorde en duurzame industriële groei, in nauwe samenwerking met overheden, de zeehaven en regionale partners. De ruimtelijke ontwikkelingsopgave van onze zeehaven wordt echter een steeds urgenter vraagstuk. De ruimte voor economie is 2,5 procent van Nederland. In de verkenning Ruimte voor economie (juni 2025) is de gemiddelde ruimtebehoefte voor het industriecluster van alleen het Zeeuwse deel van ons cluster richting 2040 op 395 hectare vastgesteld.

### 10. Bied ruimte voor de bouw van energietransitie-projecten die op langere termijn aantoonbaar zorgen voor minder stikstofdepositie. Dit geldt voor milieu-, natuur- en bouwvergunningen.

*Toelichting:* de industrie kan alleen een bijdrage leveren aan de CO<sub>2</sub>-reductiedoelstellingen als vergunningen zekerder worden. Ter illustratie, de industrie hier is verantwoordelijk voor slechts 2,3% van de stikstofdepositie in Zeeland, terwijl ze verantwoordelijk is voor 70% van de CO<sub>2</sub>-uitstoot in de provincie. Formerende partijen moeten op korte termijn met een concreet plan komen dat organisaties perspectief biedt en tegelijkertijd natuurherstel garandeert. We vragen Den Haag om juridisch houdbare mogelijkheden te creëren voor verlening van vergunningen aan bedrijven in ons cluster die kunnen bijdragen aan vermindering van uitstoot. Daarbij vragen we specifiek aandacht voor de volgende punten:

- Zorg voor snelle vergunningverlening van energie(-infrastructuur)projecten die aantoonbaar zorgen voor stikstofreductie. Neem hierbij de keteneffecten van verduurzamingsprojecten mee;
- Zorg voor verlening van milieuvergunningen m.b.t. NO<sub>x</sub>-emissies bij waterstofverbranding in bestaande installaties. Hou hierbij de Europese standaard aan.

### 11. Maak budget vrij voor een natuurherstelfonds

*Toelichting:* de natuurgebieden rondom de Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio staan onder druk. Bedrijven, havenorganisaties en natuurpartners hebben zich de afgelopen jaren samen ingezet voor natuurherstel, aangezien dit een essentiële voorwaarde is voor de transitie naar een NetZero industriecluster. Om deze samenwerking op te schalen en te concretiseren, is een natuurherstelfonds nodig gevuld met publieke middelen en private bijdragen van bedrijven en havens. Dit fonds maakt het mogelijk om:

- Gezamenlijke natuurprojecten van industrie, haven en natuurorganisaties te co-financieren;
- Structureel bij te dragen aan natuurherstel in ons mooie gebied.

### 12. Zorg voor voldoende en toekomstbestendige zoetwatervoorziening in de Schelde-Deltaregio

*Toelichting:* de beschikbaarheid van zoet water in de Schelde-Deltaregio staat onder druk door verzilting, droogte en beperkte aanvoer, wat risico's oplevert voor zowel natuur als industriële productieprocessen. Om de continuïteit van bestaande en nieuwe duurzame activiteiten – zoals waterstofproductie – te waarborgen, is een toekomstbestendig zoetwaterbeheer nodig. Dit vraagt om investeringen in hergebruik van gezuiverd afvalwater, opslag van zoet water in de ondergrond en efficiënter gebruik binnen de industrie, in samenhang met grensoverstijgende afstemming met Vlaanderen via de Internationale Scheldec commissie.

## Crossborder samenwerking

### **13. Organiseer zo snel mogelijk de benodigde bestuurlijke afstemming tussen Nederland en België**

*Toelichting:* de Vlaams-Nederlandse Schelde-Deltaregio vormt één geïntegreerd industriecluster met een van de hoogste concentraties duurzame industriële initiatieven van Noordwest-Europa. Bedrijven, havens en kennisinstellingen werken hier al intensief samen via Smart Delta Resources (SDR) aan de ontwikkeling van waterstofproductie, CO<sub>2</sub>-transport en elektrificatie van industriële processen.

Toch worden veel gezamenlijke projecten vertraagd door verschillen in nationale regelgeving, fiscale systemen, vergunningsprocedures en arbeidswetgeving. Deze knelpunten kunnen alleen op kabinetsniveau worden opgelost. Daarom roepen wij op:

Zorg voor bestuurlijke afstemming tussen Nederland en België, binnen zes maanden na aantreden van het nieuwe kabinet, en maak concrete afspraken over:

- Coördinatie aanleg van crossborder energie- en grondstoffeninfrastructuur (waterstof en CO<sub>2</sub>);
- Afstemming van ruimtelijke en milieuregels voor industrieclusters;
- Het wegnemen van fiscale en administratieve belemmeringen voor bedrijven die aan beide zijden van de grens actief zijn.

Smart Delta Resources en haar partners worden graag betrokken. Met elkaar zorgen we ervoor dat de bestuurlijke afstemming zal leiden tot concrete, uitvoerbare afspraken die de Vlaams-Nederlandse Delta positioneren als één grensoverstijgende, duurzame industriezone in het hart van Europa.